

ՀՀ ԳԱԱ ԱՐՎԵՍՏԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԸ ԵՎ «ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ԱՐՎԵՍՏԸ»  
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԿՈՆՖԵՐԱՆՍԸ\*

Մայիսի 4-6-ը Ռուսաստանի Դաշնության մշակույթի նախարարության Արվեստների պատմության ռուսաստանյան ինստիտուտում (Սանկտ Պետերբուրգ) անցկացվեց Հայրենական մեծ պատերազմում տարած Հաղթանակի 81-ամյակին նվիրված «Հաղթանակի արվեստը» միջոցառումների շարքը: Ծրագրի ղեկավարն էր Արվեստների պատմության ռուսաստանյան ինստիտուտի տնօրեն, արվեստագիտության թեկնածու, «Զուգույան ինստիտուտի տարեգիրք» գիտական պարբերականի գլխավոր խմբագիր Դմիտրի Շոմիլինը:

Ծրագրի կենտրոնական իրադարձությունը դարձավ «Հաղթանակի արվեստը» երկօրյա միջազգային գիտական կոնֆերանսը, որն անցկացվեց «Գիտության և տեխնոլոգիաների տասնամյակի» շրջանակում մայիսի 4-6-ը և համախմբեց Ռուսաստանի ու Հայաստանի արվեստաբաններին, երաժշտագետներին, մշակութաբաններին, պատմաբաններին և փիլիսոփաներին:

Դմիտրի Շոմիլինի հրավերով ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի տնօրենի ժամանակավոր պաշտոնակատար, արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Աննա Ասատրյանն ընդգրկվեց կոնֆերանսի կազմկոմիտեում: Ութ վաստակաշատ գիտնականներից բաղկացած կազմկոմիտեում նա արտասահմանյան միակ ներկայացուցիչն էր:

Հեռավար ձևաչափով կոնֆերանսին զեկուցումներով մասնակցեց ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի պատվիրակությունը: Մեր արվեստաբանները՝ ներկայացրեցին բովանդակալից զեկույցներ՝ նվիրված Հայրենական մեծ պատերազմի իրադարձությունների արտացոլմանը Հայաստանի ականավոր նկարիչների, ճարտարապետների, կոմպոզիտորների ստեղծագործություններում և հայ ժողովրդական երաժշտության մեջ:

Արվեստագիտության դոկտոր Աննա Ասատրյանի «Մեծ հաղթանակի նախակարապետը. Արամ Խաչատրյանի Երկրորդ սիմֆոնիան» զեկուցման նպատակն էր բացահայտել Արամ Խաչատրյանի Երկրորդ սիմֆոնիայի հայեցակարգը (կոնցեպտը) և վերլուծել կոմպոզիտորի սիմֆոնիզմը՝ Մեծ հաղթանակի կանխագագման պրիզմայով: «Մեր կարծիքով, Հայրենական մեծ պատերազմի թեժ պահին՝ 1943 թ. գրված Երկրորդ սիմֆոնիան Արամ Խաչատրյանն ավարտել է լավատեսական ֆինալով, քանի որ, լինելով իր ժամանակից առաջ անցած մեծ արվեստագետ, նա կանխատեսել է ապագան»:

Արվեստագիտության թեկնածու Մարիաննա Տիգրանյանը «Խորհրդային Միության կրկնակի հերոս Նելսոն Ստեփանյանի կերպարը հայ ժողովրդական երաժշտության մեջ» զեկուցման մեջ նշեց, որ Նելսոն Ստեփանյանի, ինչպես և

\* Ներկայացվել է 04. V. 2026 թ., ընդունվել է տպագրության 18. VI. 2026 թ.:

Թամանյան դիվիզիայի մարտիկների, Հաղթանակի մարշալների և հայ ժողովրդի մյուս քաջորդիների հիշատակն անմահացել է հերոսների սիրանքները գովերգող ժողովրդական երգերում: Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին հայ ժողովրդական երգարվեստը դարձավ հայրենասիրության և մարտական ոգու բարձրացման հզոր զենք: Նելսոն Ստեփանյանի սիրանքներն անմիջապես արձագանք գտավ ժողովրդական ստեղծագործության մեջ՝ հարստացնելով հայկական հերոսական-գինվորական երգերի պատմությունը:

Ճարտարապետության թեկնածու *Անուշ Տեր-Մինասյանը* «Երևանի ճարտարապետությունը հետպատերազմյան շրջանում (1945–1960 թթ.)» զեկուցման մեջ նշեց, որ հնագույն պատմական քաղաք Երևանի ճարտարապետությունը, որը հիմնականում ձևավորվել էր 1920–30-ական թվականներին, մեծ փոփոխությունների ենթարկվեց Հայրենական մեծ պատերազմում տարած հաղթանակից հետո: Այդ ժամանակաշրջանում ի հայտ եկան քաղաքաշինական նոր լուծումներ և կառույցներ, որոնք կարևորագույն դեր ունեցան քաղաքի հետագա զարգացման գործում: Կառուցված բազմաթիվ շենքեր մտան ժամանակակից հայկական ճարտարապետության գանձարանը: Դրանցից էին Կառավարական № 2 տունը, ՀՀ ԳԱԱ նախագահության շենքը, Փակ շուկայի, Ազգային ժողովի, Մատենադարանի և բազմաթիվ այլ շենքեր, որոնք այժմ ստեղծում են Երևան քաղաքի յուրահատուկ, ինքնատիպ տեսքն ու կերպարը:

Արվեստագիտության թեկնածու *Մարգարիտա Քամայանը* «Հայրենական մեծ պատերազմը Հայաստանի ժողովրդական նկարիչ Էդուարդ Իսաբեկյանի աչքերով» զեկուցման ընթացքում բացահայտեց, որ Էդուարդ Իսաբեկյանի արվեստում Հայրենական մեծ պատերազմը դառնում է ոչ միայն պատերազմի վավերագրություն, այլև մարդկային ոգու, հերոսության ու ազգային հիշողության արտահայտություն:

Արվեստագիտության թեկնածու *Գայանե Պողոսյանի* «Հայրենական մեծ պատերազմի թեման նկարիչ Եփրեմ Սավայանի ստեղծագործության մեջ» զեկուցումը նվիրված էր գեղանկարիչ Եփրեմ Սավայանի (1909–1974)՝ Հայրենական պատերազմին նվիրված թեմատիկ գեղանկարչական հորինվածքների քննությանը: Ուսումնասիրության առանցքում էին 1941–1945 թթ. ընթացքում վրձնած նրա ստեղծագործությունները՝ «Ռուստովի գրավումը խորհրդային զորքի կողմից»՝ Հովհաննես Զարդարյանի հետ համատեղ վրձնած մեծադիր կտավը, պատերազմում աչքի ընկած զորահրամանատարների (Վորոշիլով, Տիմոշենկո, Բուդյոննի) դիմանկարները և այլն: Զեկուցողի դիտարկմամբ՝ Եփրեմ Սավայանն իր կտավներում փոխանցել է ժամանակի հերոսական ոգին և մարդկային անկոտրում ուժի զգացողությունը:

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու *Ռուզան Սարյանի* զեկուցումը նվիրված էր ԽՍՀՄ ժողովրդական արտիստ, կոմպոզիտոր Ղազարոս Սարյանի ռազմաճակատային նամակներին:

Ամփոփելով «Հաղթանակի արվեստը» միջազգային գիտական կոնֆերանսի արդյունքները՝ Դ. Շումիլինը և Ա. Ասատրյանը բարձր գնահատեցին կոնֆերանսի դերը երկու պետությունների արվեստագիտության ու մշակույթի զարգացման գործում և պատրաստակամություն հայտնեցին շարունակելու իրենց ինստիտուտների միջև արդյունավետ համագործակցությունը:

ԱՆՆԱ ԱՍՍՏՐՅԱՆ